

Emblemen en insignes van Scouting in Nederland

4 augustus 1910.

Per boot uit Hull [Engeland] arriveerden de eerste Scouts, die ooit in Nederland werden gezien in Rotterdam. Zes Verkenners en hun leider van de 16th Oxford. Zij maakten - gedeeltelijk op de fiets - een trektocht door Nederland. Zij bezochten Rotterdam, Den Haag, Amsterdam, Utrecht, Nijmegen en tenslotte Tilburg. Daarna ook Antwerpen en Brussel in België. Daarna keerden zij via Rotterdam weer terug naar Engeland.

Tijdens hun trip trokken zij veel aandacht, niet alleen door hun hoeden en uniformen maar ook en vooral door de diverse demonstraties van hun vaardigheden die zij hier en daar gaven. Al spoedig na hun vertrek waren er jongens die 'skoutje' speelden. Volwassenen, die de Engelse taal machtig waren (en dat waren er toen nog niet zo heel veel) lazen *Scouting for Boys* en het gevolg was dat Scouting in Nederland ontstond.

7 januari 1911.

In de zomer van 1910 was er al een troep in Den Haag, opgericht door een Ierse onderwijzer en spoedig daarop waren er al acht troepen in Amsterdam die zich op 7 januari 1911 verenigden in de NPO, de Nederlandsche Padvinders Organisatie. De NPO hield zich aan de regels van Baden-Powell, gebruikte ook de Britse uniformen en als embleem en installatieteken nam men de metalen Zilveren Pijlkop met lint waarin de letters NPO. Dit werd gedragen op de linker bovenmouw van het shirt. Hoewel Scout het beste wordt vertaald met Verkenner gaven de Nederlanders de voorkeur aan Padvinder en werd Scouting Padvinderij. De Vlamingen verkozen van meet af aan Verkenner. Toen in 1937 de Katholieke Verkenners [KV] werd opgericht werd ook daar gekozen voor het woord Verkenner. En voor Verkennerij.

10 maart 1912.

Er waren echter ook Nederlanders die weliswaar de grote waarde van B-P's Scouting begrepen maar het niet konden aanvaarden omdat het te Brits voor ze was en het

bovendien door Baden-Powell was bedacht. In Groot Britannië mocht hij een held zijn, deze Nederlanders konden niet vergeten dat hij een rol had gespeeld in de strijd tegen het Zuid-Afrikaanse 'broedervolk' tijdens de Boerenoorlog in Zuid-Afrika. [1899-1902]. Derhalve ontwierpen zij een eigen, nationaal Spel waarin echter veel elementen van B-P werden opgenomen. Ook deze mensen verenigden zich en stichtten op 10 maart 1912 de NPB, de *Nederlandsche Padvinders Bond*. Zij verwierpen B-P's Pijlkop (Arrowhead) en kozen als installatieteken een stof insigne

met een oranje kleurige leeuw, op een blauw veld met een blauw lint waarop in oranje de woorden *Plicht Bovenal*. Dit werd ook gedragen op de linker bovenmouw.

11 december 1915.

Het NPB systeem was niet succesvol en vele NPB troepen stapten over naar de NPO. Het kwam tot besprekingen op bestuurlijk niveau en men besloot tot een fusie. Zo werd op 11 december 1915 de *Vereniging de Nederlandsche Padvinders* opgericht die bekend zou worden onder de niet geheel logische afkorting *NPV* en tot 6 januari 1973 zou blijven bestaan.

Er kwam een nieuw lidmaatschaps- en belofte insigne van stof. Een oranje Pijlkop met een blauw lint met daarop in oranje het woord *Waakt*. Het geheel omgeven door een open blauwe lauwerkrans op een kaki achtergrond. Ook dit stof insigne werd weer op de linker bovenarm gedragen.

1928.

In 1928 werd de NPV gereorganiseerd. De Britse spelregels werden vertaald en ondergingen slechts enkele aanpassingen. Verder werd het installatie- en lidmaatschapsteken gewijzigd. Het werd een kleine, rode Pijlkop met daaronder een open, met rood afgezet kaki lint met in het geel de letters N.P.V. Het zou voortaan gedragen worden op de linker borstzak.

In het toenmalige Nederlands-Indië [nu Republiek Indonesia] waren ook troepen ontstaan. Deze vielen onder het hoofdbestuur van de NPV in Den Haag, doch men noemde zich NIPV, *Nederlandsch Indische Padvinders Vereniging*. Men protesteerde tegen de invoering van het nieuwe NPV stoffen insigne en wenste dit alleen te dragen als de letters NIPV er op voorkwamen. Er werd een compromis gevonden waarbij het lint met de letters kwam te vervallen en slechts de rode pijlkop overbleef. De Pijlkop met het lint met daarop de woorden *Weest Paraat* bleef tot 1973 bestaan als verenigingseembleem op drukwerken, briefpapier etc.

31 januari 1916.

Zowel van de oorspronkelijke NPO als de NPB hadden meisjestroepen deel uitgemaakt. Tijdens de fusie van 1915 richtte de nieuwe NPV zich meer op het Engelse systeem en werd besloten een aparte organisatie op te richten voor de meisjes, het *NMG*, het *Nederlandsche Meisjes Gilde*. De Gildewet bestond uit 8 regels. Deze regels vond men terug in het embleem en het metalen, zilverkleurige installatie - lidmaatschapsinsigne dat op de das werd gedragen: Een achtpuntige ster.

1 December 1922.

Al heel vroeg had het Leger des Heils [Salvation Army] in Engeland het nut ingezien van Scouting en na gesprekken tussen Baden-Powell en Generaal William Booth werd besloten Scouting in het jeugdwerk van het Leger op te nemen. Op 21 juli 1913 werden de eerste Salvation Army Scouts verenigd onder de naam Life Saving Scouts. Het zou

nog even duren voor het Nederlandse Leger des Heils dit voorbeeld volgde. In december 1922 werd in Amsterdam de eerste troep geïnstalleerd en spoedig daarop werd de Leger des Heils Padvindersbond opgericht. Hiervan maakten jongens en meisjes deel uit. Ze droegen uniformen die volledig afweken van de tot dan toe in Nederland gebruikte. Het motto was *Redden en Dienen*. Er bestond een geheel vrijblijvend contact met de NPV en het NMG. Pas in 1937 kwam er een samenwerking

Leger des Heilspadvinders

op trainingsgebied tot stand. Daar de Nederlandse tak van de Leger des Heilspadvinders geen onderdeel was van de NPV en dus niet behoorde tot de Wereldbeweging, konden de LdH-padvinders niet deelnemen aan de 5e Wereldjamboree van 1937 in Vogelenzang. In het Leger des Heils en in de LdH Scouts werd veelvuldig het woord Halleluja gebruikt en dus werden de Scouts de Hallelujascouts genoemd.

Alle organisaties, de NPB, de NPO, het NPV en ook het NMG stonden 'open' voor iedereen. Scouting had ook wortel geschoten in de meer specifiek Rooms Katholieke zuidelijke en oostelijke delen van het land. Hier ontstonden dus groepen bestaande uit meestal louter katholieken. Zij werden genoemd *De Katholieke Verkenneren aangesloten bij de NPV*. Uiteraard droegen zij het normale NPV installatieteken maar daarnaast nog een speciaal stoffen embleem. Een Pijlkop op een geel Kruis

en het geheel op een blauw veld met de woorden *Waakt en Bidt*.

Het protestantse gedeelte van de Nederlandse bevolking, dat in die tijd zeer nationalistisch en koningsgezind was, stond wantrouwig en afkerig tegenover Scouting. Afgezien van het feit dat bij hen de Boerenoorlog nog een grote rol speelde, vonden zij Scouting behalve te Brits, te internationaal en zeker niet nationalistisch genoeg. Verder beschouwden zij het - ondanks Wet en Belofte - als een 'humanistisch' beweging. Protestantse jongeren kregen dan ook meestal geen toestemming van hun ouders en kerkelijke leiders om tot Scouting toe te treden.

1927.

De YMCA (Young Men Christian Association) in Engeland had al zeer spoedig Scouting in haar programma opgenomen en eigen groepen gevormd die zich echter als YMCA groepen aansloten bij de Britse Beweging. Pas in 1927 besloot de Nederlandse tak, de CJMV ertoe ook Scouting in het programma op te nemen.

Men bleef echter apart en sloot zich niet aan bij de NPV. Men had zijn eigen lidmaatschap- installatieteken. Een gele Pijlkop met daarop een rode cirkel en het CJMV embleem ook in het Rood en de andere tekst op een groene achtergrond. Het geheel op een bruin veld.

Er werd wel met de NPV samengewerkt vooral op het gebied van training. Pas in 1936, vlak voor de 5de Wereldjamboree in Vogelenzang [1937], sloten de CJMV groepen zich officieel aan bij de NPV en mochten de CJMV leden ook het NPV installatieteken dragen. De meeste droegen verder het CJMV embleem op het shirt of in de punt van de das.

1928, 1933 en 1936.

In Parad [Hongarije] werd op 2 mei 1928 de WAGGGS opgericht en internationaal de Trefoil [Klaverblad en drie blaadjes] ingevoerd. Alle aangesloten nationale organisaties werd verzocht in hun emblemen en installatietekens dit Klaverblad te verwerken. Dus kreeg de NMG een nieuw, geëmailleerd, metalen insigne in de vorm van een blauw klaverblad met daarin de 8-puntige witte ster. In 1933 besloot de NMG haar

naam te wijzigen in NPG *Nederlandsche Padvindsters Gilde*. Het insigne werd overeenkomstig gewijzigd; NMG werd NPG. Door WAGGGS werd er op aangedrongen dat het NPG ook de 10-delige Padvindsterswet van de WAGGGS zou invoeren. Men deed dit in 1936 en daarom moest het insigne weer veranderd worden en werd de acht-puntige ster vervangen door een tienpuntige ster.

29 OKTOBER 1933.

Inmiddels waren er in de dertiger jaren moeilijkheden gerezen in de NPV over de Belofte. Veel leiders waren van mening dat het niet juist was dat jongens, die tot geen enkele religie behoorden, moesten beloven "Hun Plicht te doen tegenover God en hun Land". Men vond dat men op deze wijze hypocrieten kweekte. Er viel echter niets aan te veranderen in verband met het internationaal georganiseerd zijn van de NPV. Het gevolg was dat in veel groepen besloten zich af te scheiden van de NPV en over te gaan tot oprichting - op 29 oktober 1933 - van de PVN de *Padvindsters Vereniging Nederland*. Het embleem en installatieteken werd een witte of zilveren Pijlkop en de letters PVN op een blauwe achtergrond. Gelukkig bleef men wel in gesprek met de NPV en men zou wel weer tot elkaar zijn gekomen als het verbod om padvinder te zijn door de Duitse Bezetter in april 1941 er niet was tussengekomen. In 1945, na de Bevrijding, waren NPV en PVN weer één.

1935.

Vele protestanten vonden de CJMV padvindsters niet godsdienstig genoeg. Men had echter wel ontdekt dat ook de protestantse jeugd het Spel van Verkennen wilde spelen en dat men dat haast niet kon beletten. Dus werd in 1935 NCVP, de *Nederlandsche Christelijke Vereeniging van Padvindsters* opgericht. Weer werd een overeenkomst gesloten met de NPV en kwam men op velerlei gebied tot samenwerking. Terwijl men op de linker borstzak het NPV-installatieteken droeg, bracht men op de rechter borstzak een eigen insigne aan. Een combinatie van een rode P en X met daarop een witte bijbel opengeslagen op de tekst van Johannes 17.21 "Opdat zij allen één zijn". Zeer toepasselijk maar tot aansluiting bij de 'open' NPV kon men toch nog niet besluiten.

Inmiddels waren er echter ook andere protestanten die van mening waren dat noch de CJMV noch de NCVP recht genoeg in de leer waren. Om hun jeugd in staat te stellen iets aan Scouting te doen hadden zij de *Vereeniging voor Christelijk Jeugdwerk op Gereformeerde Grondslag*, de z.g. *Vierkantclubs* opgericht. Men droeg het scoutinguniform met op de linker borstzak het installatieteken bestaande uit een blauwe cirkel met daarin een oranje vierkant op de punt. Men was zeer nationalistisch, zeer conservatief en vooral zeer Oranjegezind. Men gebruikte vaak de zgn. *Prinsenvlag*, oranje-blanche-

bleu, die - door dat ook de Nederlandse Nazi's deze gebruikte - later niet meer gebruikt werd.

Voor de meisjes waren er de Driehoeksclubs. Men hield zich zeer afzijdig van de grote NPV en NPG, die men te internationaal en humanistisch vond. Toch overwon men deze afkeer toen de Wereldjamboree van 1937 naderde en de jongensgroepen daaraan niet konden deelnemen omdat de Vierkant groepen geen lid waren van de Wereldbeweging. Dus traden de *Vierkant Groepen* toch nog toe tot de NPV. Net op tijd. Want zo konden de Verkenners en Voortrekkers van alle richtingen - behalve die van het Leger des Heils - toch nog mee doen aan de 5e Wereldjamboree van 1937 in Vogelenzang. Het kamp moest inderhaast nog vergroot worden met een extra terrein voor Nederlanders.

1937.

Na de succesvolle Jamboree kwam als een donderslag bij heldere hemel de mededeling van het Nederlandse Episcopaat dat het niet langer kon toestaan dat Rooms- Katholieken deel uit maakten van organisaties die niet geleid werden door alleen maar Katholieken. Ondanks vele protesten werden de RK groepen gedwongen zich af te scheiden van de NPV en een eigen Scoutingorganisatie op te richten, *Katholieke Verkenners* [KV] Aanvankelijk verdwenen het NPV installatieteken en het 'Waakt en Bidt' insigne van de shirts. Men kreeg een eigen KV-insigne, een gele pijlkop op een rood kruis.

Ook de leiding van de NPV had bij de bisschoppen heftig geprotesteerd doch ook zonder succes. Per land werd door de Wereldorganisatie slechts één scouting organisatie erkend. De KV zou dus geen lid van de Wereldorganisatie zijn, haar leden zouden zich zelfs geen scouts meer mogen noemen. Dit ging de nationale leiding van de NPV te ver. In overleg met het Internationale Comité (Nu wereldcomité) werd besloten de Nationale Padvinders Raad op te richten, een overkoepelend orgaan van de NPV en de KV.

Deze Raad werd door de Wereldbeweging erkend en de KV'ers konden lid blijven van de Wereldorganisatie. Het NPV installatieteken werd nu dat van de NPR en verscheen weer op de shirts van de KV terwijl zij op de rechterborstzak een vereenvoudigd rood *Kruis van Jeruzalem* of *Krukkenkruis* gingen dragen.

Compleet kruis
van
Jeruzalem

1940-1945.

In mei 1940 werd Nederland bezet door Nazi-Duitsland. Scouting en Guiding werden uitgenodigd zich op te heffen en samen met de Nationale Jeugdstorm (de jeugdbeweging van de Nederlandse Nazi's) die zich dan ook zou ontbinden, een geheel nieuwe nationale jeugdorganisatie op te richten. Toen men op dit voorstel niet inging werden op 2 april 1941 de enige padvindstersorganisatie NPG en alle padvindstersorganisaties door de Nazi's ontbonden en verboden. Alle bezittingen werden in beslag genomen of wel gestolen. In maart 1941 was het Leger des Heils en dus ook de Leger des Heilspadvindersbond al verboden.

Men bleef elkaar ontmoeten en hier en daar werd het werk gewoon voortgezet, ondanks alle risico's. Vooral onder de jongeren ontstond het besef dat er na de Bevrijding nog maar plaats zou mogen zijn voor één Nationale Scouting Organisatie. De bevrijding van het land zou duren van 27 september 1944 tot 5 mei 1945. Het zuiden van het land was in de winter van 1944-1945 zo goed als bevrijd, het noorden moest eerst nog door de Hongerwinter heen.

4 juli 1945.

Terwijl in vele landen er organisaties waren voor Rooms Katholieke meisjes, z.g. Gidsen, aangesloten bij WAGGGS, was dit in Nederland niet het geval. Het Episcopaat dat Scouting voor Jongens altijd met tegenzin had getolereerd, was zeer beslist tegen iedere vorm van Scouting of Guiding voor Nederlandse meisjes.

De bisschoppen vreesden dat de tere zieltjes van de meisjes door het 'ruwe spel' zouden worden aangetast, zij te zelfstandig zouden worden en zij daardoor minder geschikt zouden worden voor een ondergeschikte rol in het huwelijk. Er mocht dan ook nooit een Gidsen Beweging worden opgericht. Als er al meisjes waren die toetraden tot het NPG, dan kregen zij zowel als hun ouders daar grote moeilijkheden mee daar de kerkelijk discipline zeer streng was. Toen het zuiden van het land bevrijd was en er chaos heerste omdat het land verdeeld was, staken een aantal dames - hoofdzakelijk uit het Verzet afkomstig - de koppen bij elkaar en besloten kennelijk verder lak te hebben aan de bisschoppen en Guiding voor RK meisjes te beginnen. Dit was een gedurfde stap. Men werkte samen met en werd gesteund door de Vlaamse Gidsen Beweging en nam haar programma grotendeels over. Toen het gehele land bevrijd was werd op 4 juli 1945 in Utrecht het NGB opgericht, de *Nederlandsche Gidsen Beweging*, die later NG zou gaan heten, de *Nederlandse Gidsen*. Men durfde in deze ongehoorzaamheid niet zo ver te gaan dat men zich aansloot bij het NPG. Het NPG betreurde dit maar verleende alle medewerking. En zo werd in november 1947 de *Nationale Padvindstersraad* opgericht die door WAGGGS werd erkend waardoor ook de Gidsen lid werden van de Wereldbeweging.

29 september 1945.

Na de Bevrijding vonden besprekingen plaats tussen de NPV- NVCP, de PVN, de KV en de Leger des Heilspadvindersbond en enkele kleine groeperingen. Dit moest voeren tot de door velen gewenste Nationale Scouting Organisatie. Op genoemde datum werd in de Westerkerk te Amsterdam een principeakkoord getekend en dus leek het er even op of de Nationale Scouting Organisatie werkelijkheid zou worden. Echter:

Het Episcopaat wenste haar tijdens de oorlog verslachte greep op de gelovigen en speciaal op de jeugd krachtig herstellen. Daartoe werd opgericht de KJB (Katholieke Jeugd Beweging) met als embleem het Kruis van Jerusalem in het rood op een grijze achtergrond. Dit kreeg al spoedig de bijnaam Konijnenhok. De KV werd te verstaan gegeven dat er geen sprake kon zijn van een fusie met de andere Scoutingorganisaties. In tegendeel het katholieke Scouting moest ophouden te bestaan. De KV diende zich te ontbinden en de leden zouden zich moeten aansluiten bij de eveneens geüniformeerde KJB. Dit gaf opstand. De Katho-

lieke Verkenners wensten Scouting te bedrijven, niets anders. Uiteindelijk werd er een compromis bereikt. De KV zou zich plaatsen onder de leiding van de KJB maar dan als Verkenners van de Katholieke Jeugd Beweging (VKJB) zich met Scouting blijven bezighouden.

De eerste poging om te komen tot een Nationale Scoutingorganisatie was jammerlijk mislukt.

1946.

In feite was de NVCP een Vereniging in de NPV. Nu de grote fusie mislukt was besloot men verandering aan te brengen. De NVCP werd opgeheven en de groepen gingen nu rechtstreeks onderdeel vormen van de NPV, als X of Gie groepen. Het insigne met de opengeslagen bijbel verdween van de rechter borstzak en werd vervangen door het X of Gie insigne, een Groene Pijlkop op een Rode X.

3 mei 1947.

Om te voorkomen dat de Verkenners van de Katholieke Jeugd Beweging weer de erkenning van de Wereldorganisatie zouden gaan missen werd de Nationale Padvinders Raad weer in ere hersteld.

29 maart 1948.

De Leger des Heilspadvindersbond hief zich zelf op. De jongens sloten zich aan bij de NPV en de meisjes bij het NPG, zoals ook de gereformeerde Driekantmeisjes deden.

1962.

De kerkelijke discipline veranderde, verloor zijn greep op de bevolking meer en meer. De Verkenners van de Katholieke Jeugd Beweging verlieten de KJB en vormden weer een onafhankelijke, eigen organisatie onder de oude naam de Katholieke Verkenners (KV). Inmiddels groeiden NPV en KV, die lange tijd dezelfde spelregels gebruikten, nu uit elkaar door verschillende spelprogramma's.

1966-1973.

Het tijdens de Duitse Bezetting ontstane eenheidsideaal was door velen in de NPV en de KV echter nog steeds niet vergeten. Op 26 september 1966 tekenden NPV en KV een intentieverklaring om te komen tot de vorming van een *Federatie Scouting Nederland*.

Op 23 april 1970 - St Joris Dag - maakten NPV en KV hun voornemen bekend om te komen tot de oprichting van één Nationale Scouting Organisatie, zoals die in vele landen al zo heel lang bestond. Ook NPG en NG wilden tot eenheid komen. Dit werd welwillend gadeslagen door de Nederlandse regering die subsidie verleende aan alle verenigingen doch het makkelijker en goedkoper vond als men maar met één organisatie van doen zou hebben. Zo, onder zachte regeringsdwang, besloten in 1973 NPV, KV, NPG en NG tot een totale fusie van de vier.

Er waren voor- en tegenstanders in alle vier de organisaties. De nu oudere 'jongeren' van tijdens de oorlog, die hun eenheidsideaal eindelijk tot verwerkelijking zagen komen werkten hard en enthousiast mee. Er waren ook tegenstanders, vooral in de NPV, bv omdat men beslist niet met de KV wilde fuseren.

Jammer genoeg werd alles toch nog overhaast uitgevoerd. Dit mede onder druk van de Minister Mej. Marga Klompé. Zij dreigde dat, als de fusie niet snel van de grond kwam, zij de subsidiekraan zou dichtdraaien. Hetgeen niemand zich kon veroorloven. Derhalve werden er fouten gemaakt. Zo werd verzuimd de spelregels van de Vier, die verschillend waren, goed te bewerken en goede, duidelijke regels op te stellen voor de nieuwe vereniging, voor deze zou worden opgericht.

Onder het motto: "Dat komt later wel" werd het wat rommelig. De meisjesorganisaties waren bang het onderspit te delven. Wat zij naderhand dan ook deden. Goede, ervaren leiders en leidsters - vooral in de NPV - liepen kwaad weg in plaats van op hun plaats te blijven en voor hun ideeën en meningen te vechten. Andere goedwillenden voelden zich daardoor weer in de steek gelaten. De leeggekomen plaatsen

werden soms ingenomen door veelal onervaren 'eendagsvliegen' met de gekste ideeën. Op deze wijze werd grote schade aangericht. Wat zo mooi had kunnen worden werd dit niet meteen. Nieuwlichters stelden een Embleem vast voor Scouting Nederland, zonder de internationale Pijlkop en het Klaverblad. Als men het spiegelde was het precies het logo van een toenmalige grote nationale kruidenierswinkelketen, De Gruyter. Een storm van protest stak op. Ook internationaal. WOSM zowel als WAGGGS spraken het onaanvaardbaar uit. Daarop werd het embleem voorzien van een klein Klaverblad en een kleine Pijlkop. Maar ook dat werd niet geaccepteerd. Tenslotte kwam er de combinatie van Pijlkop met Klaverblad met Touw.

Moelijkheden waren er ook over Wet en Belofte en opnieuw moesten ook WOSM en WAGGGS ingrijpen en was Scouting Nederland gedurende korte tijd even geen lid van beide organisaties. Hetgeen de leden niet bekend was. Pas in de jaren tachtig werd de schade weer hersteld en keerde veel terug uit de oude NPV tijd.

© Piet. J. Kroonenberg, Amsterdam, april 2001.